

Arkk. O. 50/13.2.1998

ROVANIEMI 103 SUVANTO

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus
Jarmo Kankaanpää 1997

Näkökuv
MT
16.2.-98

SISÄLLYS

Perustiedot	s. 1
Kohteen kuvaus	s. 2
Koekaivaus	s. 2
Asuinpaikan laajuus ja kunto	s. 3
Karttaluettelo	s. 4
Kuvaluettelo	s. 4
Dialuettelo	s. 4
Kartat	s. 5
Kuvat	s. 9

ROVANIEMI 103 SUVANTO

Kivikautisen asuinpaikan koekaivaus 7.-9.7.1997

Jarmo Kankaanpää/Museovirasto, arkeologian osasto

Kylä: Rovaniemen mlk, Rovaniemen kylä

Tila: Rno 16:3 Suvanto, om. Ritva Salmela, 97610 Oikarainen

Rno 28:42 Kumpukörkkö, om. Matti ja Lea Karvo, Karvo PJ A-725 2, 97999 Rovaniemi

Peruskarttalehti: 3612 10 OIKARAINEN

Koordinaatit: x = 7370 26

y = 3459 64

z = 79-83

Kaivauslöydöt: KM 30439:1-2, palanutta luuta ja puuhiiltä

Valokuvat: 107458-107474

Diat: 36680-36687

Aikaisemmat tutkimukset ja löydöt:

Oikaraisen kansakoulu: pyöreäteräinen kivikirves

Totto ry. (Rovaniemen kotiseutumuseo) #68, taltta tai kirves; #69 tuura

Aarni Erä-Esko, tarkastus 1954,¹ löytö KM 13819, haljenneen kivikirveen puolikas

Tutkitun alueen laajuus: n. 1,5 ha

Koekuoppien lukumäärä: 22

¹ Ks. Erä-Eskon tarkastuskertomus KÖRKKÖ 4 Museoviraston arkeologian osaston topografisessa arkistossa.

KOHTEEN KUVAUS

Suvannon kivikautinen asuinpaikka sijaitsee Rovaniemen maalaiskunnan Oikaraisen kylässä n. 18 km Rovaniemen kirkosta itäkaakkoon, Kemijoen pohjoisrannalla. Tila on suunnikkaanmuotoinen kaistale, jonka koillispää rakennuksineen ja pihapiireineen sijaitsee 86 m:n terassilla; lounaispäättä taas peittää heinäpelto, jonka korkeus on n. 79-83 m (ks. yleiskartta sekä kuvat 107458-62). Tutkimusten aikana heinäkuussa 1997 tila oli autiona ja rakennukset rapistuneet; tilan peltoja vuokrasi naapuritalon Kumpu-Körkön isäntä Matti Karvo. Tila oli kuitenkin juuri siirtynyt edelliseltä omistajalta Matti Niemiseltä Kemijoki Oy:n lunastuksen kautta Riitta Salmelalle, jonka aikomuksena oli rakentaa nykyisten rakennusten tilalle uusi asuinrakennus.

Aikaisempia löytöjä alueelta ovat pyöreäteräinen kivikirves (Oikaraisen kansakoulu), haljenneen kivikirveen puolikas (KM 13819), taltta tai kirves (Totto ry. #68) ja tuura (Totto ry. #69), joista ainakin kaksi ensimmäistä mainitaan Matti Niemisen löytämiksi ja lahjoittamiksi. Aarni Erä-Esko tarkasti kohteen vuonna 1954, jolloin hänelle kerrottiin, että em. esineet olivat löytyneet asuinrakennuksesta n. 60 m lounaaseen sijaitsevasta n.s. Lomapellosta, ja että samalta kohdalta oli myös löytynyt läpimitaltaan 1,5 m:n laajuinen kerros miehenpään kokoisia kiviä, tuhkaa ja homeisia luita multamaasta. Erä-Eskon mukaan löytökohta oli loivan eteläisen rinteen tasaisella terassilla multaisessa hiekkamaassa, 82 m:n korkeuskäyrän vaiheilla. Erä-Esko arveli tuhka- ja luulöydöksiä sekundäärisiksi, mutta oletti kiviesinelöydösten ja mahdollisesti myös ”miehenpään kokoisten kivien” olevan peräisin kivikautisesta asuinpaikasta. Erä-Esko ei todennut löytöpaikalla maan pinnalla kulttuurijäännöksiä, mutta katsoi löytökohdan sijainnin ja korkeuden viittaavan asuinpaikkaan (Erä-Esko 1955).

Erä-Eskon kartan mukaan löytökohta sijaitsi Suvannon pellon keskellä osapuilleen 70 m päärakennuksesta lounaaseen, pellon korkeimmalla kohdalla. Vuoden 1997 koekaivausten aikana paikalla käynyt Kalevi Helakari (joka oli kertomansa mukaan ollut Erä-Eskolla oppaana) kuitenkin kertoi, että oikea löytökohta oli lähempänä pellon lounaiskulmaa sijaitsevalla matalammalla terassilla n. 100 m päärakennuksesta lounaaseen. Helakarin mukaan Suvannon isäntä Erkki Nieminen oli tehnyt löydön peltoa kuokkiessaan ja vienyt kiviesineet ullakolle, josta hänen poikansa Matti Nieminen oli ne vuosia myöhemmin löytänyt. Alkuperäisen löytöpaikan oli Helakarille näyttänyt Erkki Nieminen itse.

KOEKAIVAUS

Suvannon tilalla suoritettiin koekaivauksia 7.-9.7.1997 muinaismuistolain 15 § perusteella Kemijoki Oy:n tilauksesta, sillä peltojen on suunniteltu jäävän kokonaan Sierilän voimalaitoksen patoaltaan vedenpinnan alapuolelle. Kaivauksenjohtajana toimi Ph.D. Jarmo Kankaanpää ja piirtäjänä Ph. D. Tuija Rankama, kaivajina olivat Elina Alaraudanjoki, Virve Ylianttila ja Harri-Pekka Ylitarvas Oikaraisesta ja Sara Vilkkö Rovaniemeltä.

Tutkimukset Suvannon tilalla aloitettiin 7.7.1997 pintatarkastuksella. Heinäpelto oli juuri niitetty, joten havaintomahdollisuudet olivat kohtalaisen hyvät. Missään pellon alueella ei kuitenkaan havaittu mitään muinaisjäännökseen viittaavaa, ei sen paremmin luita tai kvartseja kuin palaneita kiviäkään.

Koekuopitusta varten alueelle paalutettiin päälinja, jonka suunta määrättiin osapuilleen pellon pituusakselin mukaiseksi (ks. koekaivaukskartta). Peruspiste 600/400 oli 12 m päärakennuksen lounaisnurkasta suuntaan 318^g (286°) ja päälinjan suunta oli lounaaseen katsoen 240^g (216°); x kasvoi koilliseen ja y kaakkoon. Päälinja ylitti pellon pohjoislaidan aivan keskeltä, leikkauspisteen koordinaatit olivat x=580 y=400. Päälinjan ja pellon eteläreunan leikkauspisteen koordinaatit olivat x=455 y=400.

Päälinjalle kaivettiin 1 m x 50 cm kokoisia koekuoppia aluksi 20 m:n välein (570/400, 550/400, 530/400) ja Erä-Eskon ilmoittamaa löytöpaikkaa lähestyttäessä (kuva 107465) ja siitä eteenpäin 10 m:n välein (520/400, 510/400, 500/400, 490/400 480/400, 470/400 ja 460/400). Kaikki kuopat kaivettiin vähintään 50 cm syviksi. Kuopissa todettiin n. 20-30 cm paksu peltomultakerros ja sen alla vaalea hiekkakerros. Koekuopista 530/400 ja 520/400 löytyi kummastakin palanut kivi ja kuopasta 500/400 palanutta luuta peltomultakerroksesta (KM 30439:1), mutta muita merkkejä mahdollisesta asuinpaikasta ei todettu.

Kalevi Helakarin tiedonannon perusteella kaivettiin edelleen neljä koekuoppaa alemmalle tasanteelle pisteisiin 475/395, 470/390, 465/385 ja 460/380 (kuva 107466). Kuopissa todettiin sama maannos kuin aikaisemmissa kuopissa, mutta mitään merkkejä asuinpaikasta ei löytynyt. Erä-Eskon ilmoittaman terassin laitoihin pisteisiin 510/380 ja 540/440 kaivetut kuopat olivat niinkään löydöttömiä.

Peltoalueen kaakkoiskulmaan pisteeseen 480/430 kaivetusta koekuopasta tuli palaneen näköisiä kiviä, jotka syvemmälle kaivettaessa kuitenkin paljastuivat ruosteisiksi rantakiviksi. Näiden seasta löytyi yksi ilmeisesti luontaisesti lohjennut pieni kvartsimukula sekä jonkin verran lahoa puuta. Pellon alareunassa maa muuttui soistuneeksi ja maapohja kivikkoiseksi. Kalevi Helakari löysi itse aikoinaan sädekiviliuskeen kappaleen KM 28350 viljelysmaasta (nykyisestä märkäpohjaisesta koivikosta) n. 50 m Suvannon pellostä etelään, mutta kosteana ja kivisenä tämä alue tuntuisi sopimattomalta asuinpaikaksi.

Erä-Eskon ilmoittaman löytöpaikan terassi jatkuu pellon itäpuolelle Kumpu-Körkön tilan maalle n. 300 metrin matkan, ja tällä terassilla n. 130 m Suvannon pellostä itään sijaitsee Hannu Kotivuoren aikoinaan löytämä kodanpohjaa muistuttava rakennelma (kuvat 107467-8). Terassin tarkastamiseksi ja kodanpohjan paikantamiseksi terassille vedettiin koekaivauksen yhteydessä monikulmiolinja. Monikulmiopisteisiin ja ”kodanpohjan” keskelle kaivettiin tässä yhteydessä koekuoppia oheisen yleiskartan mukaan. Monikulmiopisteisiin kaivetut kuopat olivat kaikki löydöttömiä, eikä niissä näkynyt merkkejä kulttuurimaasta; maannos oli kaikissa kuopissa podsoloitunutta hiekkaa.

Oletettu kodanpohja on epämääräinen soikea valli, ulkoläpimitaltaan n. 10 x 8 m ja sisäläpimitaltaan n. 5 x 3 m (ks. erillinen kartake). Rakennelman keskelle kaivetusta koekuopasta paljastui ensin podsoli, sitten n. 12-13 cm:n syvyydestä kerros palanutta turvetta ja puuhiiltä, ja sen alta vielä uusi podsoli (kuvat 107470-3). Mitään muita löytöjä ei kuitenkaan tullut, ei myöskään liesikiveystä tai muita rakenteita; podsolihiekka palokerroksen alla ei myöskään vaikuttanut palaneelta. Hiilikerroksesta otettiin näyte (KM 30439:2). Vallin epämääräisyyden ja selvän tulisijan puuttumisen takia rakennelmaa ei voi varmuudella määrittellä asumukseksi; kyseeseen saattaisi myös tulla luonnonmuodostuma, jossa palokerros on syntynyt metsäpalossa ja ylempi hiekkakerros eroosion tuloksena palon jälkeen. Tätä selitystä vastaan puhuu kuitenkin se, että vastaavaa ilmiötä ei havaittu muissa alueen kuopissa.

Monikulmiolinjan itäpäässä toiseksi viimeisen koekuopan kohdalla havaittiin vielä matala, soikea painanne, joka saattaisi olla asumuksenpohja tai luonnonmuodostuma (kuva 107474). Koekuopassa ei kuitenkaan havaittu mitään ihmistoimintaan viittaavaa, eikä muodostumaa tutkittu sen tarkemmin.

ASUINPAIKAN LAAJUUS JA KUNTO

Koekaivauksen perusteella ei saatu näyttöä siitä, että Suvannon pellolla olisi ollut ainakaan merkittävämpää asuinpaikkaa. Tyypilliset varmat merkit kuten kvartsi- ja kivilaji-iskokset ja keramiikka puuttuivat tyystin, ja muutamat talteen otetut palaneen luun kappaleet saattavat olla myöhäisempää perua. Paikalla ollut liesi tai hautaröykkiö on ilmeisesti hajotettu pellon raivauksen yhteydessä, eikä siitä ollut enää todettavissa mitään jäänteitä; kivet on ilmeisesti heitelty pellon laidalle. Terassi peltoalueen itäpuolelle Kumpu-Körkön maalla oli niinikään löydötön.

Kumpu-Körkön maalla sijaitsevan ”kodanpohjan” luonne jäi epäselväksi. Rakennelman alkuperä saattaisi vielä olla syytä tarkistaa laajemmalla kaivauksella (kesällä -97 ei tähän ollut mahdollisuuksia), mutta kivilautisen asuinpaikan osalta Suvanto voitaneen todeta tuhoutuneeksi kohteeksi, jonka jatkotutkimuksiin ei ole tarvetta.

Helsingissä 29.9.1997

Jarmo Kankaanpää

KARTTALUETTELO

Peruskarttaote, mk 1:20 000

Yleiskartta, mk 1:1000

Koekaivauskartta, mk 1:500

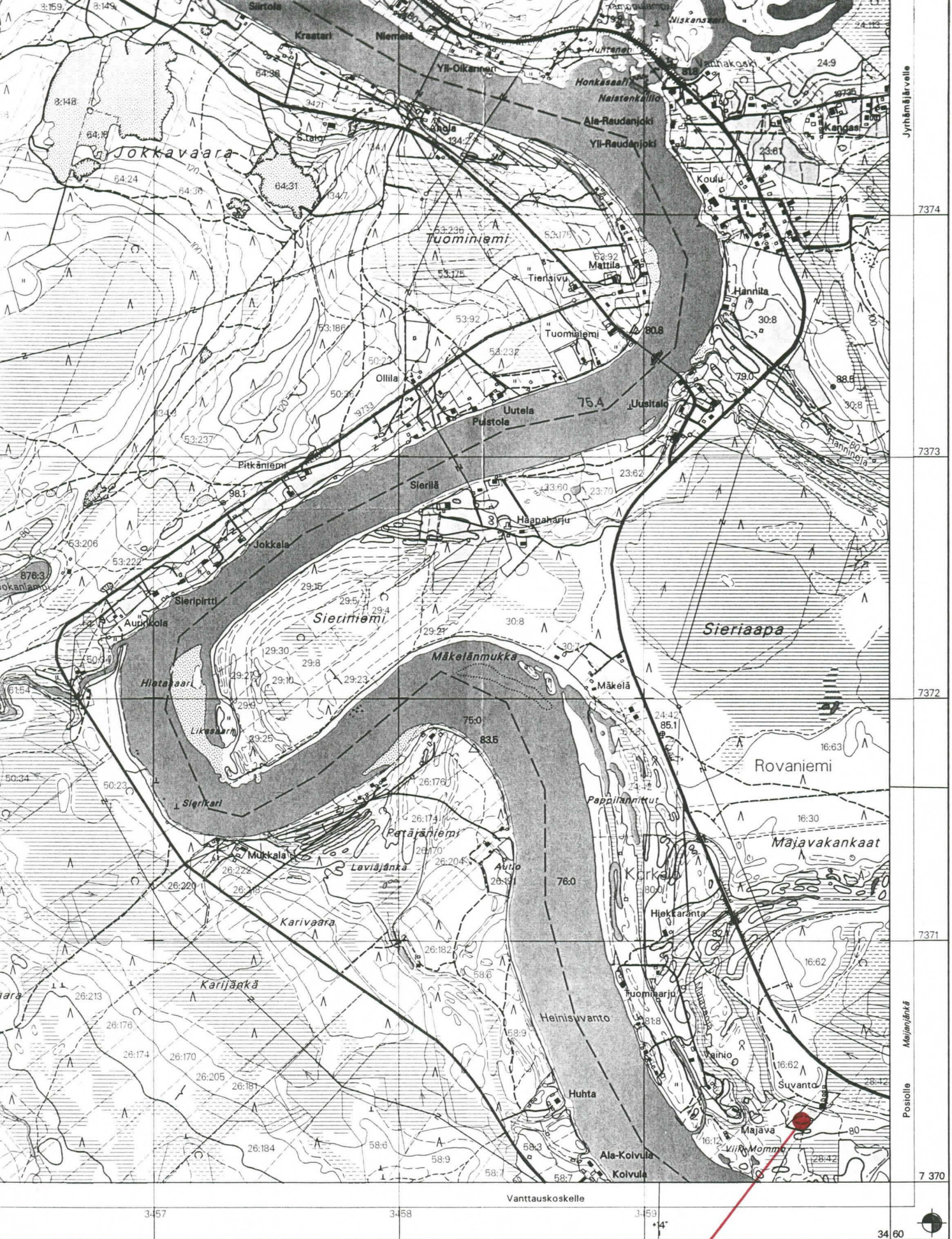
Mahdollinen kodanpohja, mk 1:100

KUALUETTELO

<u>F n:o</u>	<u>Aihe</u>
107458	Suvannon päärakennus ja pihapiiriä pohjoisesta.
107459	Suvannon pihapiiri lännestä, panoraama 1, päärakennus keskellä oikealla puiden takana. Vrt. Erä-Eskon panoraamaan v:lta 1955, F. 20395.
107460	Suvannon pihapiiri ja pelto länsiluoteesta, panoraama 2, päärakennus vasemmalla, Vrt. Erä-Eskon panoraamaan v:lta 1955 F. 20395-20396.
107461	Suvannon peltoa pohjoisluoteesta, panoraama 3. Vrt. Erä-Eskon panoraamaan v:lta 1955, F. 20396-20397.
107462	Suvannon peltoa pohjoiskoillisesta, panoraama 4; Erä-Eskon määrittämä löytöpaikka on harjulla keskellä peltoa. Vrt. Erä-Eskon panoraamaan v:lta 1955, F. 20397-20398.
107463	Suvannon rakennukset nähtynä keskeltä peltoa (lounaasta) eli Erä-Eskon määrittämän löytöpaikan kohdalta.
107464	Suvannon päärakennus luoteesta.
107465	Koekuoppaa kaivetaan pellon keskelle, Erä-Eskon määrittämän löytöpaikan kohdalle. Vasemmalta Jarmo Kankaanpää, Sara Vilkkö, Pekka Ylitarvas ja Virve Ylianttila.
107466	Suvannon pellon lounaiskulma koillisesta; koekuoppaa kaivetaan Kalevi Helakarin osoittamalle löytöalueelle.
107467	Mahdollinen asumuksenpohja Kumpu-Körkön metsässä n. 150 m Suvannon pellostä itään, lounaasta.
107468	Mahdollinen asumuksenpohja Kumpu-Körkön metsässä n. 150 m Suvannon pellostä itään, luoteesta.
107469	Koekuoppa mahdollisessa asumuksenpohjassa, pohjoisesta. Podsoli näkyvissä.
107470	Koekuoppa mahdollisessa asumuksenpohjassa, pohjoisesta. Hiiltyneitä kasvinjäänteitä ja harmaata hiekkaa näkyy pohjalla.
107471	Koekuoppa mahdollisessa asumuksenpohjassa, idästä. Kuopan länsilaita on kaivettu läpi vanhasta turvekerroksesta ja podsolistista.
107472	Koekuoppa mahdollisessa asumuksenpohjassa, idästä. Lähikuva vanhasta turvekerroksesta ja podsolistista kuopan länsilaidalla.
107473	Koekuoppa mahdollisessa asumuksenpohjassa, lännestä. Vanha pintakerros kiertää koko koekuoppaa.
107474	Mahdollinen asumuksenpohja Kumpu-Körkön metsässä n. 300 m Suvannon pellostä itään, idästä.

DIALUETTELO

<u>Dia n:o</u>	<u>Aihe</u>
36680	Suvannon pelto pitkällä heinällä pohjoisesta.
36681	Koekuopitusta niitetyllä pellolla, vasemmalta Jarmo Kankaanpää, Sara Vilkkö, Harri-Pekka Ylitarvas, Virve Ylianttila.
36682	Suvannon rakennukset etelästä, Erä-Eskon esittämän löytöpaikan kohdilta.
36683	Mahdollinen asumuksenpohja Kumpu-Körkön maalla n. 150 m Suvannon pellostä itään.
36684	Koekuoppa asumuksenpohjassa Kumpu-Körkön maalla, pohjoisesta. Kuopan lounaiskulmassa näkyy tummaa maata.
36685	Koekuoppa asumuksenpohjassa Kumpu-Körkön maalla, pohjoisesta. Podsoloituneen hiekan alta paljastuu hiilipitoinen kerros.
36686	Koekuoppa asumuksenpohjassa Kumpu-Körkön maalla, lännestä. Vanha podsoli kiertää koko koekuoppaa.
36687	Painanne, mahdollinen asumuksenpohja, Kumpu-Körkön maalla n. 300 m Suvannon pellostä itään.

Jyväskylän seutu
7374
7373
7372
7371
7370

66°
26'

Mellankankka
Postolle

34 60

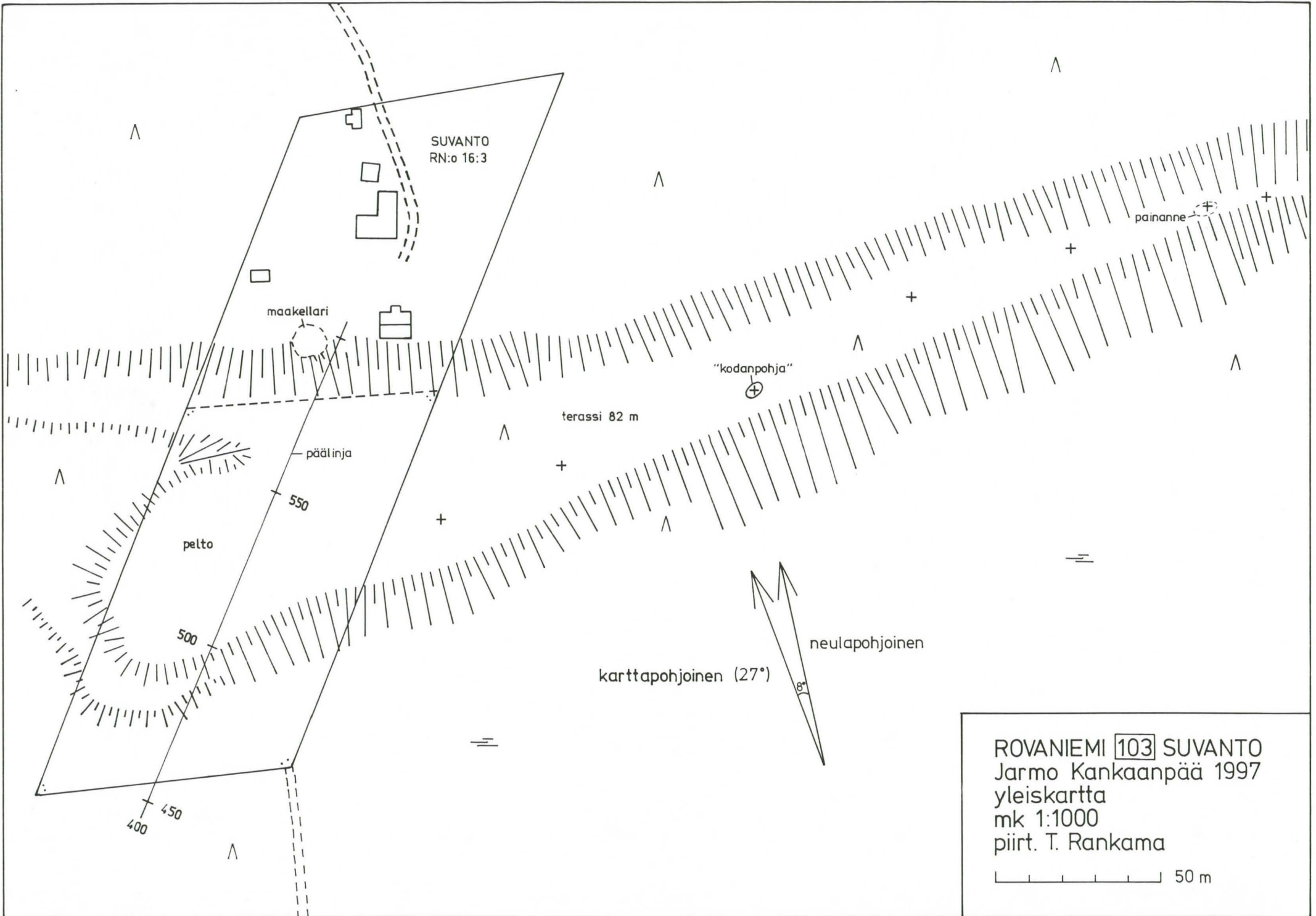
Syvvyystietojen lähtötaso on Sierijärvessä 80,2 m.
Djupuppgifternas utgångsnivå vid Sierijärvi är 80,2 m.

26° 05'

103

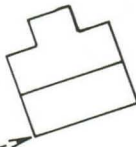
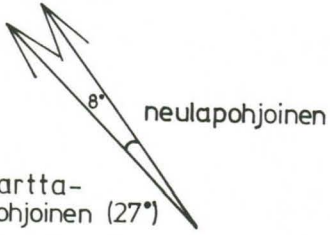
© maanmittauslaitos, lantmäteriverket, 1996
Aineiston kopiointi ilman maanmittauslaitoksen lupaa on kielletty.
Kopiering av materialet utan lantmäteriverkets tillstånd är förbjudet.

2 000 m

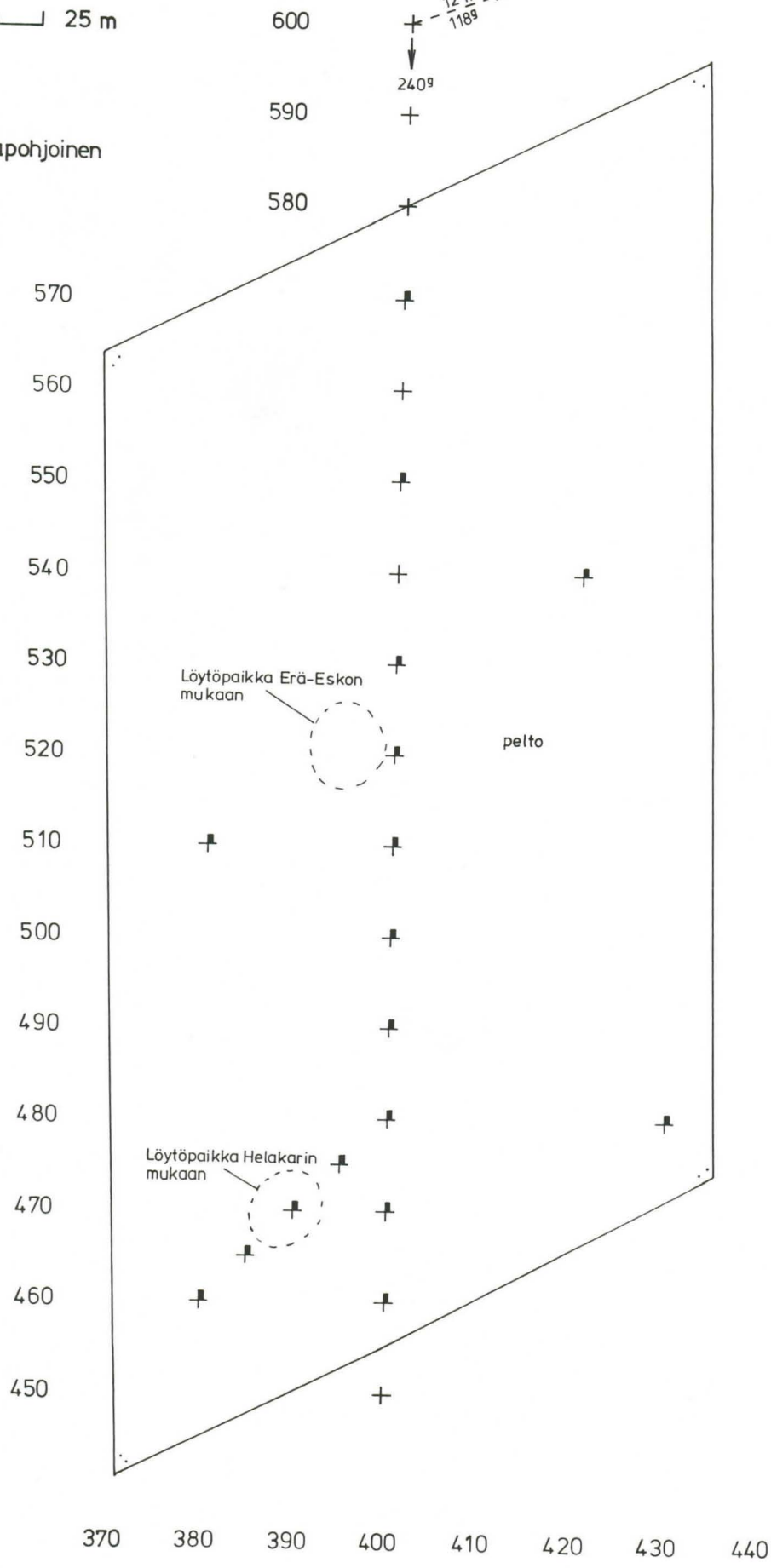

ROVANIEMI 103 SUVANTO
 Jarmo Kankaanpää 1997
 koekaivauskartta
 mk 1:500
 piirt. T. Rankama

25 m

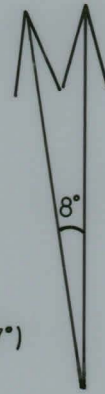
12 m
 118°

ROVANIEMI 103 SUVANTO
 Jarmo Kankaanpää 1997
 mahdollinen kodanpohja
 mk 1:100
 piirt. T. Rankama

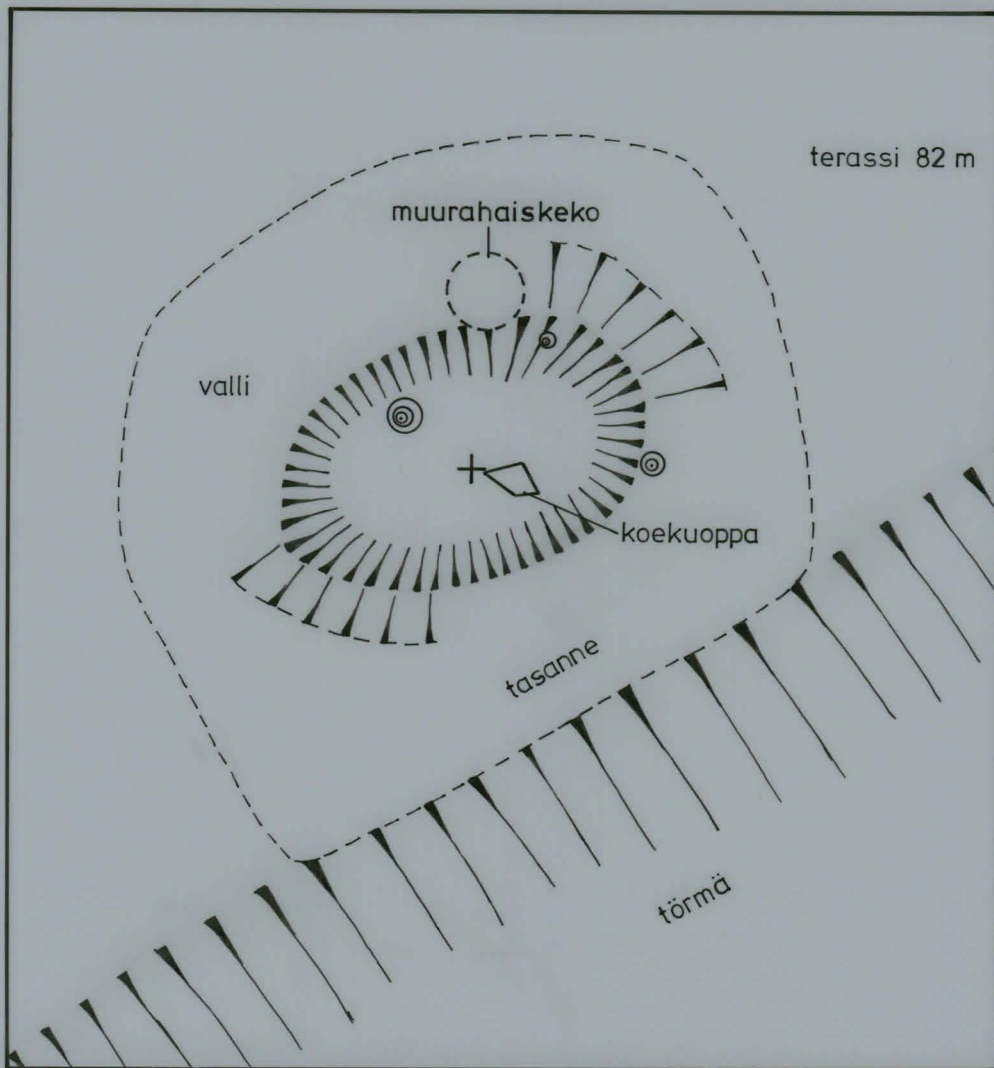
5 m

karttapohjoinen (27°)

neulapohjoinen

8°

107459

107460

107461

107462

Suvannon pihapiiri ja pelto, panoraama itään ja etelään.

107458

Suvannon päärakennus ja pihaa pohjoisesta, pelto taustalla oikealla.

107465

Koekuoppaa kaivetaan Erä-Eskon määrittämän löytöpaikan kohdalle. Vasemmalta J.Kankaanpää, S.Vilkko, P.Ylitarvas ja V.Ylianttila. Koillisesta. (kuva: Tuija Rankama)

107466

Pellon lounaiskulma koillisesta, koekuoppaa kaivetaan Kalevi Helakarín osoittamalla löytöpaikalla.

107467

Mahdollinen kodanpohja Kumpu-Körkön metsässä n. 150 m Suvannon pellostä itään, lounaasta.

107468

Sama kodanpohja kuin kuvassa 107467, luoteesta.

107474

Mahdollinen asumuspainanne Kumpu-Körkön metsässä n. 300 m Suvannon pellostä itään, idästä.

107470

Koekuoppa kodanpohjassa, pohjoisesta. Pohjalla näkyy hiiltyneitä kasvinjäänteitä (alemman podsolin pinta).

107472

Koekuoppa kodanpohjassa, idästä. Peittynyt podsoli kuopan länsilaidalla.

107473

Koekuoppa kodanpohjassa, lännestä. Vanha podsoli kiertää koko kuopan.

ROVANIEMI 103 Suvanto (KM 30439) / Kankaanpää 1997

Luuanalyysi 8.12.1997 Pirkko Ukkonen

1 ei määrittelyksiä